

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В УМОВАХ ВІЙНИ

Інституціоналізм як шлях продуктивності до євроінтеграції, а технології законотворчості в сфері вищої освіти України як інституційне закріплення, сприяють реалізації права громадян на отримання обраної кваліфікацій вищої освіти й реалізації у досягненні економічних вигод. Законодавство України у сфері вищої освіти, керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» та ін. Ці інститути є обов'язковими до виконання всіма вітчизняними закладами вищої освіти та безпосередньо впливають на ефективність їх освітньої діяльності. Разом із тим, війна, розв'язана росією проти України, внесла і продовжує вносити зміни які не можуть не відобразитися на нормативно-правовому регулюванні практично усіх сфер суспільного життя, зокрема й на освітній діяльності закладів вищої освіти. Участь значної кількості працівників системи вищої освіти та здобувачів вищої освіти у військових діях, волонтерській діяльності, переїзд певної їх частини до інших країн, знищення та суттєві руйнування матеріально-технічної бази ЗВО об'єктивно обумовлюють необхідність внесення змін до відповідних нормативно-правових актів у сфері вищої освіти [1, с.14].

Відповідно до норм Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (ст. 15, пп. 15) повноваження місцевих органів влади, зокрема в частині управління закладами та установами освіти, переходять до військових адміністрацій населених пунктів на відповідній території. Отже, Міністерство освіти і науки України в нових реаліях війни, зобов'язане продовжувати реалізацію державної політики в сфері освіти, в т.ч. і вищої, та забезпечувати доступність та неперервність освітнього процесу.

Нормативно-правове регулювання діяльності закладів вищої та фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану, як і сфери вищої освіти в цілому, здійснюється в межах та відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389-VIII (зі змінами та доповненнями), Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/202242, а також згідно з іншими нормативно-правовими актами України. Серед інших нормативів, що діють в умовах воєнного стану, є накази, рекомендації та листи МОН.

Відповідно до наказу МОН від 07.03.2022 р. № 235 «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану» «створено інституційне підґрунтя щодо вжиття заходів для забезпечення захисту учасників освітнього процесу, працівників і збереження майна закладів освіти; здійснення в разі потреби евакуаційних заходів; організації особливих умов навчання (встановлення індивідуального графіка, надання академічної відпустки тощо) для тих здобувачів освіти, які перебувають у лавах ЗСУ або в підрозділах територіальної оборони, займаються волонтерською діяльністю» [2, с.16]. Як зазначено в наказі,

«Система освіти загалом, а особливо сфера вищої та фахової передвищої освіти, перебуває в полі виняткової відповідальності за збереження живучості нашої країни й забезпечення її подальшого інноваційного розвитку» [2, с.16]

Серед наказів і роз'яснювальних листів МОН, що в період збройної агресії рашистів проти України впроваджені в організацію освітнього процесу в закладах вищої та фахової передвищої освіти, також є:

- наказ «Порядок прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2023 році» від 15.03.2023 р. № 276

- наказ «Про проведення атестації випускників закладів фахової передвищої, вищої освіти» від 21.03.2022 р. № 265;

- лист «Про практику застосування трудового законодавства у галузі освіти і науки під час дії правового режиму воєнного стану» від 07.03.2022 р. № 1/3378-22;

- лист «Про завершення навчального року» від 10.03.2022 р. № 1/3417-22;

- лист «Про рекомендації стосовно окремих питань завершення 2021/2022 навчального року у закладах вищої, фахової передвищої освіти» від 21.04.2022 р. № 1/4334-22 тощо.

Проблеми нормативно-правового регулювання освітньої діяльності в умовах війни є доволі складними, і для їх розв'язання потрібно шукати нові підходи і методи. Важливим кроком на шляху розв'язання зазначених проблем, на нашу думку, є План відновлення України, який розроблявся відповідно до Указу Президента України №226/2022 «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни» від 21 квітня 2022 р. План відновлення містить ряд важливих завдань, виконання яких безумовно сприятиме ефективності освітньої діяльності університетів у контексті євроінтеграції та умовах воєнного стану й післявоєнного відновлення країни.

1. Ворона В. Нормативно-правове регулювання ефективності освітньої діяльності університетів у контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни // Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення України: препринт (аналітичні матеріали); за ред. Ж. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. С.15-23. https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/diyalnist-univ_2022-148p.pdf

2. The sphere of Higher Education as a component of the recovery Plan of Ukraine. Yurii Vitrenko, Viktoriia Vorona, Mariia Debych. Education: Modern Discourses №5 (2022). С.64-73. http://emdnaes.org.ua/index.php/Educ_Mod_discourse/issue/view/8/8

3. Освіта України в умовах воєнного стану інформаційно-аналітичний збірник, Київ 2022. С. 16. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.naukt>